

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
Πλάτων, Πολιτεία 518b-519a
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α1.α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι

σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Η φρόνηση ως αρετή της ψυχής καλλιεργείται με τον εθισμό και την άσκηση.

Λάθος. «ή δὲ τοῦ φρονῆσαι παντὸς μᾶλλον θειοτέρου τινὸς τυγχάνει»

2. Η αρετή της φρόνησης αποβαίνει πάντα ωφέλιμη για τον άνθρωπο.

Λάθος. «ἄχρηστον αὖ καὶ βλαβερὸν γίγνεται»

3. Η τέχνη της παιδείας στρέφει την ψυχή στην ορθή κατεύθυνση.

Σωστό. «οὕτω σὺν ὅλῃ τῇ ψυχῇ ἐκ τοῦ γιγνομένου περιεκτέον εἶναι, ἕως ἂν εἰς τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον δυνατὴ γένηται ἀνασχέσθαι θεωμένη»

(μονάδες 6)

β. 1. «σφεῖς ἐντιθέναί...»: Σε ποια λέξη του αρχαίου κειμένου αναφέρεται η αντωνυμία «σφεῖς»;

Η αντωνυμία αυτή αναφέρεται στο «τινὲς ἐπαγγελλόμενοί», δηλαδή σε όσους ισχυρίζονται πως είναι επαγγελματίες της εκπαίδευσης.

2. «ᾧ καταμανθάνει ἕκαστος»: Σε ποια λέξη του αρχαίου κειμένου αναφέρεται η αντωνυμία «ᾧ»; (μονάδες 4)

Η αντωνυμία προσδιορίζει το προτασόμενο ὄργανον με βάση το οποίο ο άνθρωπος εκπαιδεύεται.

Μονάδες 10

B1. «εἰς τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον», «τῆς περιαγωγῆς»:
Αξιοποιώντας τους παραπάνω όρους του κειμένου να εξηγήσετε πώς αντιλαμβάνεται ο Σωκράτης την έννοια της παιδείας.

Στο παρατιθέμενο απόσπασμα ο Σωκράτης τοποθετείται στους κλάδους της φιλοσοφίας που τώρα πια ονομάζουμε γνωσιολογία και οντολογία. Σε πρώτη ανάγνωση φαίνεται η θέση του για το εκπαιδευτικό σύστημα. Η εκπαίδευση -όμως- συναρτάται με την κατανόηση του αληθινά υπαρκτού, δηλαδή του ὄντος, αφού η προσέγγισή του αποτελεί τον βασικότερο στόχο της. Το αληθινά υπαρκτό, βεβαίως, δεν είναι αυτό που αντιλαμβάνονται οι άνθρωποι με τις φθαρτές τους αισθήσεις. Ο αισθητικός κόσμος αποτελεί μια πλάνη, έναν αντικατοπτρισμό του άφθαρτου κόσμου των Ιδεών, της απόλυτης αλήθειας. Αυτός ο δυϊσμός διέπει τη φιλοσοφία του Σωκράτη και χαρακτηρίζεται «φανότατον» σε αντιδιαστολή με το σκοτάδι που χαρακτηρίζει την απαιδευσία. Αυτή η αντιθετική διάσταση φανερώνει και την αντιθετική φύση και θέση των δύο κόσμων, δηλαδή του αληθινά υπαρκτού και του πλασματικά αισθητού. Τον νοητό κόσμο, τις Ιδέες που συγκροτούν τον δικό τους υπερουράνιον τόπον (Φαῖδρος 247c) και είναι χωριστές από τα αισθητά αντικείμενα, τις γνωρίζουμε με τη νόηση, με το λογικό μέρος της ψυχής. Στην προσπάθεια του ανθρώπου για ευκολότερη και αποτελεσματικότερη προσέγγιση του κόσμου ιδεατού κόσμου αρωγός στέκεται η εκπαίδευση. Όχι όμως η τετριμμένη εκπαίδευση της εποχής των κλασικών χρόνων, αλλά η παιδεία, όπως παρουσιάζεται στο κείμενο. Πρόκειται για παιδεία που στοχεύει πρωτίστως σε μια ολιστική μεταστροφή («περιαγωγῆς») της ψυχής. Η λέξη έχει φιλοσοφική βαρύτητα, διότι δείχνει πως η γνώση και η παιδεία, καθώς στρέφεται στον κόσμο, οφείλει να έχει πάντα καθολικό χαρακτήρα και να μην εξαντλείται σε προσέγγιση από μία επιμέρους οπτική γωνία. Μπορεί, δηλαδή, αρχικά να απαιτείται η αλλαγή της οπτικής γωνίας, αλλά σε δεύτερο επίπεδο χρειάζεται μια μεταστροφή της ψυχής από τον κόσμο των αισθήσεων προς τον κόσμο των Ιδεών. Πρόκειται, όπως και στην περίπτωση της παιδείας, για μια στροφή όλης της ύπαρξης προς τον «ήλιο», προς το αγαθό –για μια επώδυνη πορεία. Δεν είναι απλώς μάθηση, αλλά μεταστροφή όλης της ψυχής. Στην πλατωνική αναγωγή, το ζήτημα του αληθινά υπαρκτού συναρτάται με την εσωτερικότητα της αναμνησιακής γνώσης με βάση τη διεργασία ανάκλησης της υπερβατικής αλήθειας του γνωσιακού αντικειμένου. **Μονάδες 10**

B2. «Φασὶ δέ που οὐκ ἐνούσης ἐν τῇ ψυχῇ ἐπιστήμης σφεῖς ἐντιθέναί, οἷον τυφλοῖς ὀφθαλμοῖς ὄψιν ἐντιθέντες»: Ποια ἄποψη διατυπώνει ο Σωκράτης στο χωρίο (μονάδες 4) και πώς αυτή ενισχύεται από την επανάληψη της πρόθεσης «ἐν» και την αναλογία / παρομοίωση που χρησιμοποιεῖ; (μονάδες 6)

Στο συγκεκριμένο σημείο, ο Σωκράτης παρουσιάζει κάτι ρηξικέλευθο ως προς το τι ακριβώς είναι η γνώση. Υποστηρίζει πως η γνώση είναι αναμνησιακή, δηλαδή υπάρχει μέσα μας (όπως φαίνεται από την επανάληψη της πρόθεσης «ἐν») εξαρχής, και το μόνο που κάνει ο φιλόσοφος είναι να βοηθήσει τον άνθρωπο να τη θυμηθεί. Λειτουργεί δηλαδή όπως η μαία που βοηθάει τη γυναίκα να γεννήσει το παιδί. Με αυτήν τη μαιευτική διαδικασία, ο φιλόσοφος αφυπνίζει την ψυχή τού μαθητευόμενου για να μάθει αυτό που ήδη γνωρίζει (από την πρότερη ζωή της ψυχής του στον υπερουράνιο τόπο). Μάλιστα, με βάση την αναλογία που αναπτύσσεται σε αυτή την παράγραφο διαφαίνεται πως ο Πλάτων δεν πιστεύει ότι ο άνθρωπος αποκτά τη γνώση ως πληροφορία που λαμβάνει χώρα έξωθεν, αλλά ότι την ανακαλύπτει και την παράγει μέσα του. Γι' αυτό και αυτήν την έντονα βιωματική γνωστική διαδικασία την ονομάζει συμβολικά ἀνάμνησιν (Φαίδων 76a). Αντίθετα, οι αργυρώνητοι «αντίπαλοι» του Σωκράτη που διατείνονται πως ασκούν την παιδεία ως επάγγελμα κατά παραγγελία λαθεύουν οικτρά. Πιστεύουν πως μπορούν να εισαγάγουν τη γνώση στη ψυχή των ανθρώπων από εξωτερικές πηγές (δηκτικό σχόλιο του φιλοσόφου για την αξία των γραπτών εγχειριδίων μάθησης) σαν να βάζουν μάτια σε κάποιον τυφλό.

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις φράσεις της Στήλης Α του παρακάτω πίνακα και δίπλα σε αυτόν το γράμμα της λέξης ή φράσης από τη Στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

- 1. Η κατηγορία που είχε μεγαλύτερη σχέση με την πραγματική αιτία δίωξης του Σωκράτη ήταν**
 - α. η διαφθορά των νέων.

2. Ο Πλάτων στο πρώτο του ταξίδι στη Σικελία

γ. ήρθε σε επαφή με τον Πυθαγορισμό.

3. Οι φιλόσοφοι βασιλείς αναλαμβάνουν την εξουσία

β. από αίσθηση καθήκοντος.

4. Οι πρώιμοι διάλογοι του Πλάτωνα γράφτηκαν

β. κατά την πρώτη δεκαετία μετά τον θάνατο του Σωκράτη.

5. Η θέση ότι η δικαιοσύνη είναι να αποδίδεις τα ίσα, καλό στον φίλο, κακό στον

εχθρό, υποστηρίχθηκε από

γ. τον Πολέμαρχο.

Μονάδες 10

B4.α. Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιό σας καθεμιά αρχαία ελληνική λέξη της Στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της Στήλης Β (στη Στήλη Β περισσεύουν δύο λέξεις). (μονάδες 6)

φανόν > φάσμα

άνασχέςθαι > ανακωχή

περιακτέον > άξονας

τετραμμένω > ανατροπή

έντιθέντες > παρακαταθήκη

άπόλλυσι > απώλεια

B4.β. Για καθεμιά από τις δύο παρακάτω λέξεις να γράψετε μία περίοδο λόγου στα νέα ελληνικά, όπου η ίδια λέξη, σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο), χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: «έπαγγελόμενοι», «έπιστήμης». (μονάδες 4)

- Αύριο θα διεξαχθεί ημερίδα επαγγελματικού προσανατολισμού στον χώρο του φροντιστηρίου.
- Ήθελε να ακολουθήσει τον κλάδο των επιστημών υγείας με στόχο την εισαγωγή του στην οδοντιατρική σχολή.

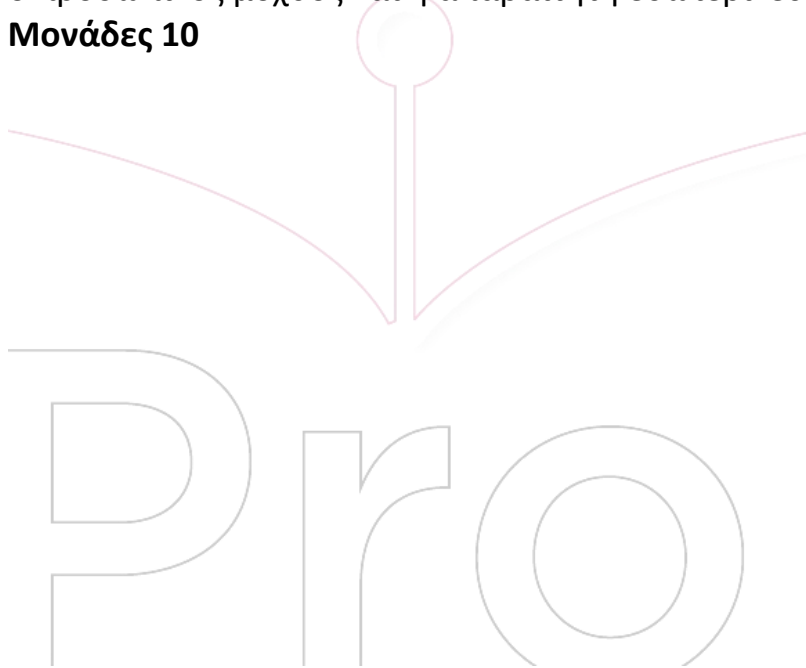
Μονάδες 10

B5. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Να παρουσιάσετε δύο (2) από τις απόψεις του Α. Δελμούζου σχετικά με τον σκοπό της παιδείας που εμφανίζουν ομοιότητες με τις αντίστοιχες πλατωνικές απόψεις του διδαγμένου κειμένου.

Το συγκεκριμένο κείμενο παρουσιάζει ομοιότητες με τις διδασκαλίες του Πλάτωνα ως προς τους στόχους και τα μέσα που μετέρχεται η παιδεία. Συγκεκριμένα, υποστηρίζεται πως η ολιστική αναμόρφωση και βελτίωση του ατόμου και του συνόλου γενικότερα αποτελεί τον βασικό στόχο της εκπαίδευσης. Η παιδεία βελτιώνει τον άνθρωπο ως ατομικότητα αλλά και ως ενεργό μέλος τους συνόλου. Επίσης, τα δύο κείμενα συμφωνούν μεταξύ τους ως προς τον τρόπο μέσω του οποίου ο στόχος αυτός γίνεται εφικτός. Αυτός ο στόχος επιτυγχάνεται όχι ως μία διαδικασία εξωτερική αλλά ενέχει το στοιχείο της εσωτερικότητας. Η γνώση δεν εισέρχεται στον άνθρωπο εξωτερικά απλώς, αλλά χρειάζεται ο προσωπικός μόχθος και η απαραίτητη εσωτερίκευση.

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών, Πόροι V, 11-13, (OXFORD CLASSICAL TEXTS)

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος: «εἰ δέ τίς με ἐπερωτῆῃ ... ἂν ἔχοιεν σύμμαχον».

Και αν κανείς με ρωτήσει: Λες και, αν κάποιος βλάπτει την πόλη, υποστηρίζεις πως πρέπει να κάνουμε ειρήνη μαζί του; Δεν θα το έλεγα· αλλά περισσότερο ισχυρίζομαι ότι πράγματι πολύ γρηγορότερα θα τους τιμωρούσαμε, αν δεν προκαλούσαμε καμιά αδικία· γιατί δεν θα είχαν κανέναν σύμμαχο.

Μονάδες 10

Γ2. Με βάση το αδίδακτο κείμενο, ποια είναι τα πλεονεκτήματα της ειρήνης και ποια τα μειονεκτήματα του πολέμου;

Στο παρατιθέμενο απόσπασμα, ο Ξενοφώντας επιχειρεί να υπογραμμίσει τη διάσταση ειρήνης και πολέμου ως προς τον οικονομικό τομέα. Μάλιστα, υποστηρίζει πως αβίαστα καταλήγει στο συμπέρασμα αυτός, ο οποίος με προσοχή και σύνεση μελετά τις καταστάσεις, πως η ειρήνη εξασφαλίζει την οικονομική ευρωστία για τις πόλεις γενικά και την Αθήνα ειδικότερα. Συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια της ειρήνης εξασφαλίζεται η απρόσκοπτη αποταμίευση, ενώ ο πόλεμος ναρκοθετεί αυτές τις προσπάθειες. Επίσης, ο πόλεμος είναι εξαιρετικά δαπανηρός και δεν επιτρέπει στις πόλεις να έχουν έσοδα αλλά μονάχα χρηματικές απώλειες. Τέλος, σε συνθήκες ειρήνης, όπως αυτή εξασφαλίσθηκε με τη διευθέτηση των θαλάσσιων συμφερόντων, οι οικονομικοί πόροι που εισρέουν στην πόλη διατίθενται ελεύθερα στη διακριτική ευχέρεια των πολιτών για να τους εκμεταλλευτούν, όπως το επιθυμούν. Άρα, ο Ξενοφώντας επιχειρηματολογεί υπέρ της ειρήνης με βάση τις οικονομικές συνθήκες οι οποίες επικρατούν στη διάρκειά της.

Μονάδες 10

Γ3.α. «πολλὰς ἐκλιπούσας καὶ τὰς εἰσελθούσας εἰς παντοδαπὰ [πολλὰ] καταδαπανηθείσας» να μετατρέψετε τις μετοχές του αποσπάσματος σε β' ενικό πρόσωπο της οριστικής παρατατικού στην ίδια φωνή που βρίσκονται. (μονάδες 3)

ἐκλιπούσας = ἐξέλειπες

εἰσελθούσας = εἰσήεις/ εἰσήεισθα

καταδαπανηθείσας = κατεδαπανω

β. Για τα επιρρήματα του αποσπάσματος «ἀλλὰ μᾶλλον λέγω ὅτι πολὺ θᾶπτον ἂν τιμωροίμεθα αὐτούς» που βρίσκονται στο συγκριτικό βαθμό, να γράψετε τους άλλους δύο βαθμούς. (μονάδες 4)

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
μάλα	μᾶλλον	μάλιστα
ταχέως	θᾶπτον	τάχιστα

γ. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον τύπο που ζητείται για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις:

τις : τη δοτική πληθυντικού = τισί

προσόδους : την ονομαστική πληθυντικού = πρόσοδοι

πολίταις : την κλητική ενικού = πολίτα

(μονάδες 3)

Μονάδες 10

Γ4.α. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τούς όρους: ἡ εἰρήνην, ταῦτα (το πρώτο του κειμένου), τῶν προσόδων, ἄγειν. (μονάδες 4)

ἡ εἰρήνην = β' όρος σύγκρισης που εκφέρεται με ἡ και ομοιόπτωτα προς τον α' όρο σύγκρισης (πόλεμον)

ταῦτα = υποκείμενο του ρήματος ἂν κριθείη (αττική σύνταξη)

τῶν προσόδων = απρόθετη πλάγια πτώση που λειτουργεί ως ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός του διηρημένου όλου στο πολλὰς (γενική διαιρετική)

ἄγειν = τελικό απαρέμφατο (επιθυμίας) ως υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα χρή

β. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τη μετοχή **ἀνενεχθέντα** και να δικαιολογήσετε τον χαρακτηρισμό της. (μονάδες 2)

ἀνενεχθέντα = κατηγορηματική μετοχή ως κατηγορηματικός προσδιορισμός στο *χρήματα*, επειδή συντάσσεται με ρήμα μάθησης (εύρησει)

γ. «πῶς ἂν ἄμεινον ταῦτα κριθείη», «ὡς χρή και πρὸς τοῦτον εἰρήνην ἄγειν»: Να χαρακτηρίσετε το είδος των προτάσεων και να επισημάνετε τον συντακτικό τους ρόλο. (μονάδες 4)

πῶς ἂν ἄμεινον ταῦτα κριθείη = δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική που λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα *οὐκ οἶδα*

ὡς χρή και πρὸς τοῦτον εἰρήνην ἄγειν = δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση που λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα *λέγεις*

Μονάδες 10

ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΑΝ ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ:

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΑΠΠΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΚΑΡΛΑΤΟΣ